

УДК 378.015.31.041:37.011.3-052

Валентина Фрицюк

ORCID iD 0000-0001-6133-2656

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,
вул. Острозького, 32, 21001 м. Вінниця, Україна
hfrijdcmrf@ukr.net

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДО НЕПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ

У статті проаналізовано підходи науковців до визначення умов і факторів професійного саморозвитку особистості; окреслено зовнішні та внутрішні, об'єктивні й суб'єктивні бар'єри саморозвитку. Визначено авторські організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку. Обґрунтовано необхідність формування мотивації професійного саморозвитку майбутніх педагогів у творчому освітньому середовищі ВНЗ шляхом налагодження суб'єкт-суб'єктної взаємодії між студентами і викладачами.

Ключові слова: *готовність до безперервного професійного саморозвитку; майбутні педагоги; організаційно-педагогічні умови; професійний саморозвиток; формування.*

Вступ. Соціально-економічні перетворення, що відбуваються нині в Україні, процеси глобалізації та інтеграції світової спільноти, прагнення нашої держави стати рівноправним членом міжнародного співтовариства зумовлюють гостру необхідність модернізації системи освіти, зокрема, підготовки майбутніх учителів. Соціальним замовленням сучасного українського суспільства затребувана особистість конкурентоспроможного педагога, орієнтованого на безперервний саморозвиток і самовдосконалення. Тому найважливішою складовою навчально-виховного процесу у педагогічних вищих навчальних закладах має бути забезпечення процесу саморозвитку майбутніх педагогів, формування їхньої готовності до безперервного професійного саморозвитку.

Наголошуючи на особливому значенні професійної компетентності сучасного педагога, переорієнтації його мислення на усвідомлення сучасних вимог до педагогічної діяльності, С.О. Сисоєва стверджує, що здатність педагога відповідати цим вимогам має глибоко суб'єктивний характер і тісно пов'язана з особистісними якостями самого педагога. Цілковитим погоджуючись з науковцем, вважаємо однією з таких якостей готовність до безперервного професійного саморозвитку. «...Педагогу треба не тільки адаптуватися у реаліях сьогодення, йому треба усвідомити концептуальне для нього положення щодо необхідності навчання упродовж життя, постійного самовдосконалення і саморозвитку власної особистості», зауважує С. О. Сисоєва (Сисоєва С. О., 2008, с. 3-6).

Освіта може покращити людство, але через реалізацію завдання формування в особистості

внутрішньої свободи і прагнення до самовиховання. Головним аспектом виховання є розвиток морального мислення, почуття прекрасного, формування доброї волі. У процесі навчання відбувається неперервний розвиток взаємодії суб'єктивного та об'єктивного: соціальний досвід перетворюється на цінності, переконання, знання, емоції, мотиви, ідеали – на особисту культуру, навчання дедалі більше стає мистецтвом сприяння прагненню багатомірної особистості до саморозвитку (Огнев'юк В. О., 2012, с. 7-14).

Фактично, визнаючи важливість безперервного професійного саморозвитку, науковці стверджують, що сучасні знання характеризуються неперервним оновленням, постійним розширенням, що викликає необхідність не тільки постійного професійного самовдосконалення, а й розвитку творчих якостей людини, які сприяють її успішній адаптації у житті і професійній діяльності (Сисоєва С. О., Батечко Н. Г., 2011, с. 307).

Як, цілком слушно, на наш погляд, стверджують В. О. Лозовой та Л. М. Сідлак, передусім вдосконалення суспільства може здійснюватися лише через саморозвиток особистостей, а саморозвиток потребує зміни ціннісних орієнтацій, ціннісної свідомості (Лозовой В. О., Сідлак Л. М., 2006, с. 221).

Проблема професійного саморозвитку не є новою та доволі широко висвітлена в психолого-педагогічних дослідженнях. Проблему професійної підготовки вчителів всебічно висвітлено в працях О. Абдулліної, В. Андрущенка, С. Гончаренка, І. Зязюна, М. Євтуха, Л. Кондрашової, В. Кременя, Н. Кузьміної, Н. Ничкало, С. Сисоєвої та ін. Шляхи формування професійної готовності до педагогічної

діяльності досліджено В. Бочелюком, Л. Григоренко, Л. Кадченко, В. Мельник, О. Морозом, Г. Шевченко та ін.; готовність педагога до різних видів педагогічної діяльності розглянуто А. Капською, Г. Кіт, А. Ліненко, О. Пехотою, Л. Романишиною, Г. Троцько та ін. Безпосередньо професійного саморозвитку особистості стосуються дослідження А. Бистрюкової, Т. Стрітьєвич, Т. Тихонової, П. Харченко, Р. Цокура, та ін. Водночас відсутні комплексні дослідження, присвячені підготовці майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку.

Мета статті – проаналізувати наукові погляди й підходи до визначення педагогічних умов професійного саморозвитку особистості та визначити на цій основі організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку.

Перешкоди саморозвитку чи, як їх ще називають, бар'єри саморозвитку поділяють на зовнішні і внутрішні, об'єктивні й суб'єктивні. До зовнішніх об'єктивних бар'єрів відносять: низьку заробітну платню педагогів, що не задовольняє навіть мінімальних життєвих потреб; необхідність піклування про дітей і родину, що забирає досить багато часу; велика завантаженість на роботі, що не залишає часу й можливостей для професійного саморозвитку; поганий стан здоров'я, що також блокує професійне зростання. Зовнішніми суб'єктивними бар'єрами є: відсутність у ВНЗ умов для саморозвитку; ворожість, заздрість і тиск з боку оточення (керівництва, колег), наявність конфліктів; відсутність підтримки з боку адміністрації закладів, якій не потрібні творчі, самоаталізовані викладачі, бо ними «важко керувати». До внутрішніх об'єктивних бар'єрів відносять: відсутність здібностей до саморозвитку, прихильність до шаблонів і стереотипів; відсутність мотивів і потреб у саморозвитку; нерозвиненість психологічних механізмів самопізнання і самопрогнозування; слабе володіння технологіями саморозвитку. Внутрішніми суб'єктивними бар'єрами є: власна інертність, лінь, нездатність і небажання мобілізувати себе на зміни й особистісне зростання; розчарування в професії через невдачі; самовпевненість, що блокує прагнення до змін; негативне ставлення до будь-яких інновацій, що порушують звичний уклад і змушують працювати над собою тощо (Лосева Н. М., 2003, с. 69-70).

Стратегія реформування вітчизняної системи освіти нерозривно пов'язана з ідеями гуманістичної парадигми, яка орієнтує нас на створення педагогічних умов для формування готовності до саморозвитку особистості, в тому числі, професійного.

У Книзі національної освіти України (за ред. В. Г. Кременя) йдеться про здійснення впливу на всі складові процесів професійного розвитку і саморозвитку. Наголошується на тому, що професійний

розвиток/саморозвиток як базова категорія фактично вбирає в себе всі аспекти конструктивних змін, які збільшують можливості людини у виконанні професійної діяльності. Разом з тим доцільно виділити «професійне вдосконалення/самовдосконалення» як процес позитивних перетворень, які відбуваються на певному рівні досягнутої професійної компетентності. Інакше, якщо «професійний розвиток/саморозвиток» охоплює розмаїття відповідних процесів, починаючи з первинного рівня, то професійне вдосконалення/самовдосконалення спирається на уже досягнутий рівень, тобто є своєрідною доводкою фахівця (Книга національної освіти, 2009).

Під організаційно-педагогічними умовами підготовки майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку розуміємо сукупність взаємопов'язаних і керованих чинників, що використовуються для забезпечення ефективності цього процесу.

Розглянемо підходи науковців, які займаються проблемою саморозвитку особистості, професійного саморозвитку фахівців чи майбутніх фахівців й звертаються до відповідних психологічних і педагогічних умов та чинників.

Психологічними умовами, що забезпечують успішність саморозвитку С. Б. Кузікова вважає: зріле Я особистості, відкритість, толерантність до нового, наявність усвідомленої мети самоздійснення як орієнтира саморозвитку (самовизначення) та активної життєвої позиції (Кузікова С. Б., 2011, с. 157).

Формування потенціалу професійного саморозвитку в майбутніх викладачів вищої школи відбувається більш ефективно, як вважає Р. М. Цокур, у спеціально організованих педагогічних умовах їхньої магістерської підготовки, з-поміж яких: забезпечення пріоритету технології педагогічного супроводу професійного саморозвитку тих, кого навчають; поповнення навчальної інформації теорією педагогічної акмеології; ігрове моделювання ситуацій рефлексивної самоорганізації магістрантів при прогнозуванні та реалізації ними проектів свого особистісно-професійного зросту (Цокур Р. М., 2004).

Оригінальний підхід до визначення організаційно-педагогічних умов продемонструвала Т. Д. Федірчик у дослідженні, присвяченому розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи, яка до них віднесла: нормативно-правові, організаційно-управлінські, кадрові, мотиваційні, науково-методичні, інформаційні, матеріально-технічні, фінансово-економічні. При цьому науковець вважає, що нормативно-правові умови є комплексом нормативної бази, яка регулює процес професійного розвитку молодого викладача; організаційно-управлінські – забезпечують управління процесом професійно-особистісного розвитку молодих викладачів через створення нових управлінських структур, організацію системного управління, взаємозв'язок із соціальними інститутами;

кадрові умови спрямовані на створення кадрового потенціалу, що передбачає обґрунтований відбір і формування науково-педагогічних кадрів, їхнього навчання й виховання; інформаційні умови створюються для інформаційного забезпечення викладача в процесі розвитку його педагогічного професіоналізму; матеріально-технічні умови є комплексом науково-технічного забезпечення освітнього простору, де відбувається розвиток професіоналізму молодого викладача; фінансово-економічні умови створюють можливості для підтримки інноваційних процесів у освітньому закладі (Федірчик Т. Д., 2016). На більшість із таких умов, очевидно, складно вплинути, наприклад, на нормативно-правові, організаційно-управлінські, матеріально-технічні, фінансово-економічні. Не применшуючи значення жодних з названих вище умов у формуванні особистості майбутнього фахівця, зупинимось, все ж таки, на організаційно-педагогічних умовах підготовки майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку, тобто, на тих умовах, які ми самі можемо організувати й забезпечити безпосередньо в педагогічному університеті.

Продуктивним, на нашу думку, є підхід до умов успішної організації саморозвитку майбутніх учителів, визначений Т. З. Паштовим, з-поміж яких: усвідомлення студентом цілей, завдань і можливостей свого розвитку та саморозвитку; спрямованість студентів на творчий саморозвиток особистості у процесі навчальної діяльності; створення особливої ситуації розвитку – специфічної системи відносин педагога і студента, які характеризуються відкритістю та довірою; організація поетапної системи умов, спрямованих на формування ціннісного відношення до педагогічної діяльності, до процесу самовдосконалення в контексті особистісно орієнтованого навчання; розробка дидактичних засобів, матеріалів з підготовки до саморозвитку майбутніх вчителів; створення індивідуальних планів творчого саморозвитку студентів в контексті суб'єкт-суб'єктних відносин у вищому навчальному закладі; облік загально дидактичних та методичних принципів у організації саморозвитку майбутніх учителів (Паштов Т. З., 2007).

Педагогічними умовами, що сприяють ефективності формування готовності майбутніх учителів музики до професійного саморозвитку Л.А. Бондаренко назвала: формування в майбутніх учителів музики позитивної мотивації до професійного саморозвитку; використання у підготовці студентів проектних технологій; застосування герменевтичних методів для виконання творчих завдань у процесі інтерпретації музичних творів; оволодіння майбутніми фахівцями вміннями самостійної пізнавальної діяльності, рефлексивними вміннями та способами організації власного професійного саморозвитку (Бондаренко Л. А., 2014).

Отже, як бачимо, дослідники одностайні в тому, що для професійного саморозвитку особистості

важливе значення має гуманістична освітня парадигма. У цьому випадку майбутній педагог стає повноцінним суб'єктом навчально-виховного процесу та свого життя.

Досліджуючи проблему професійного саморозвитку майбутніх фахівців, варто враховувати необхідність зовнішнього керування механізмами цього саморозвитку, а не захоплюватись гаслами синергетичного підходу про те, що самокерування завжди призводить до позитивного результату. Для того, щоб процес професійного розвитку був запущений та ефективний, необхідно, щоб: у студентів була потреба у професійному самовдосконаленні; у них був чіткий образ майбутньої професійної діяльності і вимоги, які вона висуває до фахівців; вони отримали інструментарій самовивчення; вони отримали методичну допомогу в інтерпретуванні наявних результатів самодіагностування; їм надали допомогу у визначенні шляхів індивідуального розвитку; самоконтроль супроводжувався періодичним педагогічним контролем; відбувався психологічний супровід цього процесу, з внесенням своєчасних коректив (Семиченко В. А., 2010, с. 258-266).

Варто зазначити, що будь-яка якість особистості, в тому числі й готовність до професійного саморозвитку майбутніх педагогів може бути у них в потенційному чи актуальному стані. Для того, щоб якість із потенційного стану перейшла в актуальний, вважає С. Б. Кузікова, необхідно певним чином цей процес актуалізувати, тобто зробити так, щоб у людини з'явився інтерес до саморозвитку. Процес самоактуалізації потенціалу саморозвитку закономірно визначається виявленням або стимулюванням внутрішніх протиріч саморозвитку, внутрішніми переживаннями особистості, пов'язаними з осмисленням і вирішенням екзистенційних проблем. Якщо людина є суб'єктом власного розвитку, процес актуалізації здійснюється усвідомлено, за допомогою механізмів детермінації саморозвитку, а саме: зміна змістової структури самосвідомості та трансформація смислових утворень (Кузікова С. Б., 2011, с. 126).

Організаційно-педагогічні умови. Проведений теоретичний аналіз проблеми професійного саморозвитку особистості дозволяє визначити організаційно-педагогічні умови, забезпечення яких сприяє формуванню готовності майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку. Це, насамперед:

- формування мотивації професійного саморозвитку майбутніх педагогів у творчому освітньому середовищі ВНЗ шляхом налагодження суб'єкт-суб'єктної взаємодії між студентами і викладачами;
- активізація самостійної навчально-пізнавальної діяльності майбутніх педагогів засобами інформаційно-комунікаційних технологій;
- цілеспрямоване й систематичне використання педагогічних задач у процесі вдосконалення навичок професійного саморозвитку;

- розвиток самостійності студентів через організацію їх самоосвіти та самовиховання, формування навичок самоосвітньої діяльності, оволодіння методами та прийомами самовиховання.

Уважаємо, що для формування готовності майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку особливе значення має розвиток мотивації професійного саморозвитку майбутніх педагогів у творчому освітньому середовищі університету.

Освітнє середовище вищого навчального закладу є детермінантою розвитку, становлення особистості у період здобування нею фахової освіти у ВНЗ. Якісним можна вважати освітнє середовище в тому випадку, коли воно спроможне забезпечувати всім суб'єктам освітнього процесу можливість для задоволення освітніх потреб, особистісного розвитку, саморозвитку (Братко М. В., 2012, с. 50-55).

Підхід до освітнього середовища як до джерела розвитку особистості має давню освітню традицію, що бере свій початок ще в працях Я. Коменського, Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Й. Дістервега, К. Ушинського та інших основоположників класичної педагогіки. У цих роботах підкреслюється важливість використання у вихованні самостійної здібності вчитися все життя, використовувати для цього можливості навколишнього світу і зовнішніх обставин (Власенко О. М., 2014).

Спираючись на дослідження А. Н. Леонтьєва (Леонтьєв А. Н., 2004), О. Г. Романовський, М. В. Канівець стверджують, що орієнтованість освітнього процесу ВНЗ на професійно-особистісний саморозвиток студента передбачає створення такого розвиваючого середовища, яке сприяло б тому, що студент сам все більш усвідомлено і цілеспрямовано опановував методологію і технологію самопізнання, самоврядування, самовдосконалення та самореалізації. Для того, щоб охарактеризувати освітнє середовище ВНЗ як середовище особистісного та професійного розвитку і саморозвитку, найбільш адекватними є якісні показники. В якості таких виділяються наступні властивості середовища: зверненість до людини; випереджувальний характер перетворення середовища; надання університетським середовищем максимальних можливостей для занурення студента в сферу професійної діяльності; участь суб'єктів освітнього процесу (викладачів і студентів) у розвитку освітнього середовища, яке є доброзичливим та комфортним для навчання (Романовський О. Г., Канівець М. В., 2013, с. 196).

Розроблена В. А. Ясвіним (Ясвін В. А., 2001) методика векторного моделювання освітнього середовища передбачає побудову системи координат, що складається з двох осей: вісь «свобода – залежність» і вісь «активність – пасивність». Проведений науковцем за допомогою методики векторного моделювання освітніх середовищ історико-педагогічний аналіз дозволяє констатувати, що цілям розвивального навчання найбільшою мірою відповідає

освітнє середовище творчого типу, яке забезпечує комплекс можливостей для розвитку особистісної свободи і активності особистості, а відтак і формуванню готовності майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку. Погоджуємося з В.А. Ясвіним у тому, що бажане середовище можна спроектувати.

Дотримання названих організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх педагогів до професійного саморозвитку сприятиме формуванню ціннісного ядра особистості студентів, їх активному й діяльному самовдосконаленню та безперервному професійному саморозвитку.

Висновки. Отже, теоретичний аналіз філософських, психологічних, педагогічних, акмеологічних досліджень з проблеми особистості, її розвитку та самовдосконалення дозволили визначити процес саморозвитку особистості як цілеспрямовану, систематичну, високоорганізовану й творчу діяльність, процес цілеспрямованої творчої зміни особистістю власних духовно-ціннісних, морально-етичних, діяльнісної-практичних, чуттєвих, інтелектуальних, характерологічних особливостей для найбільш успішного досягнення своїх життєвих цілей та більш ефективного виконання свого людського, соціального призначення. На підставі аналізу теоретичних джерел з проблеми дослідження під професійний саморозвиток розуміємо як свідому діяльність людини, спрямовану на повну самореалізацію себе як особистості в тій соціальній сфері, яку визначає її майбутня професія. Безперервний професійний саморозвиток майбутніх педагогів – це динамічний процес, спрямований на самоорганізацію прогресивних змін у сфері внутрішнього світу особистості та педагогічної діяльності на шляху досягнення вищих рівнів професіоналізму.

Ефективними організаційно-педагогічними умовами, що сприяють формуванню готовності майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку є: формування мотивації професійного саморозвитку майбутніх педагогів у творчому освітньому середовищі ВНЗ шляхом налагодження суб'єкт-суб'єктної взаємодії між студентами і викладачами; активізація самостійної навчально-пізнавальної діяльності майбутніх педагогів засобами інформаційно-комунікаційних технологій; цілеспрямоване й систематичне використання педагогічних задач у процесі вдосконалення навичок професійного саморозвитку; розвиток самостійності студентів через організацію їх самоосвіти та самовиховання, формування навичок самоосвітньої діяльності, оволодіння методами та прийомами самовиховання. Наступним кроком дослідження стане експериментальна перевірка визначених організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку у процесі їхньої професійної підготовки в університеті.

Література

1. Бондаренко Л. А. Формування готовності майбутнього вчителя музики до професійного саморозвитку у процесі інструментально-виконавської підготовки / Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Лариса Анатоліївна Бондаренко. – Київ, 2014. – 235 с.
2. Братко (Сорока) М. В. Сутнісний зміст поняття «освітнє середовище ВНЗ» / М. В. Братко (Сорока) // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : зб. наук. пр. / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Ін-т проблем виховання НАПН України. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – № 18 – С. 50-55.
3. Власенко О. М. Особливості формування освітньо-виховних систем / О. М. Власенко // Тенденції модернізації національних освітніх систем: збірник наукових праць / за ред. О. С. Березюк, О. М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 158 с.
4. Каленюк І. С. Особливості впливу освіти на забезпечення соціальної мобільності в сучасних умовах / І. С. Каленюк, В. А. Ямковий // Демографія та соціальна економіка : наук. журнал – К. : Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2015. – № 2 (24) – С. 88–102, DOI: <http://dx.doi.org/10.15407/dse2015.02.088>
5. Книга національної освіти України / Акад. пед наук України; за ред. В. Г. Кременя. К., 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://refdb.ru/look/1238872-p6.html>
6. Кузікова С. Б. Психологія саморозвитку [Текст] : навч. посіб. / С. Б. Кузікова ; Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. – Суми : МакДен, 2011. – 149 с.
7. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность : учеб. пособ. для студ. / А. Н. Леонтьев. – М. : Академия, 2004. – 346 с.
8. Лозовой В. О. Саморозвиток особистості у філософській рефлексії та соціальній практиці. Монографія / В. О. Лозовой, Л. М. Сідак. – Х.: Право, 2006. – 256 с.
9. Лосева Н. М. Саморозвиток викладача вищої школи : [навчальний посібник] / Н. М. Лосева. – Д. : ДонНУ, 2003. – 336 с.
10. Мануйлов Ю. С. Средовой подход в воспитании : Дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 : – Москва, 1997. – 193 с.
11. Огнев'юк В. О. Багатомірна людина. Епоха трансформацій. Освіта / В.О. Огнев'юк // Розвиток особистості в умовах трансформаційного суспільства : матер. Міжнарод. наук.-практ. конф., 13 груд. 2012 р. – С. 7-14.
12. Паштов Т. З. Психолого-педагогические условия саморазвития студентов – будущих учителей в системе университетского образования: автореф. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.01 – общая педагогика, история педагогики и образования / Т. З. Паштов. – Владикавказ, 2007. – 21 с.
13. Романовський О. Г. Сутність професійно-особистісного саморозвитку майбутніх фахівців та його механізми / О. Г. Романовський, М. В. Канівець // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2013. – Вип. 34. – С. 193-197. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2013_34_42.
14. Семиченко В. А. Методологічні труднощі наукових досліджень з проблем розвитку і саморозвитку особистості / В. А. Семиченко // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : Психологія і педагогіка. 2010. – Вип. 16. – С. 258-266.
15. Сисоєва С. О. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку : монографія / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К. : ВД «ЕКМО», 2011. – 344 с.
16. Сисоєва С. О. Роль освіти в сучасному світі / С. О. Сисоєва / Рідна школа [Текст] : науково-педагогічний журнал / МОН України; Видавниче підприємство «Деміур». – К. : Фенікс, 2008. – С. 3-6.
17. Федірчик Т. Д. Теоретико-методичні засади розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи в процесі науково-педагогічної діяльності / Дис. ... док. пед. наук 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Чернівці – 2016. – 452 с.
18. Цокур Р. М. Формування потенціалу професійного саморозвитку в майбутніх викладачів вищої школи у процесі магістерської підготовки [Текст] : дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / Цокур Роман Миколайович; Південноукраїнський держ. педагогічний ун-т ім. К. Д. Ушинського (м. Одеса). – О., 2004. – 258 с.
19. Чирков В. И. Самодетерминация и внутренняя мотивация поведения человека / В. И. Чирков // Вопросы психологии. 1996. – №3. – С. 118.
20. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В. А. Ясвин. – М.: Смысл, 2001. – 365 с.

ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ К НЕПРЕРЫВНОМУ ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ САМОРАЗВИТИЮ

Фрицюк Валентина, кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры педагогики, Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, ул. Острожского, 32, 21001 г. Винница, Украина, hfrjdcmr@ukr.net

В статье проанализированы подходы ученых к определению условий и факторов профессионального саморазвития личности; обозначены внешние и внутренние, объективные и субъективные барьеры саморазвития. Определены авторские организационно-педагогические условия формирования готовности будущих педагогов к непрерывному профессиональному саморазвитию. Обоснована необходимость формирования мотивации профессионального саморазвития будущих педагогов в творческой образовательной среде вуза путем налаживания субъект-субъектного взаимодействия между студентами и преподавателями.

Ключевые слова: будущие педагоги; готовность к непрерывному профессиональному саморазвитию; организационно-педагогические условия; профессиональное саморазвитие; формирование.

ORGANIZATIONAL-PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF READINESS FUTURE TEACHERS TO CONTINUOUS PROFESSIONAL SELF-DEVELOPMENT

Fritsiuk Valentina, associate professor, Vinnytsia State Pedagogical University named M. Kotsiubynskyi, Ostrozhskogo str., 32, 21001 Vinnytsia, Ukraine, hfrjdcmr@ukr.net

The approaches of scientists towards determination of conditions and factors of professional self-development of personality were analyzed in the article. Internal and external obstacles of objective and subjective nature for self-development of personality were described. Organizational and pedagogical conditions of forming of readiness of future pedagoges for continuous professional self-development were determined. The necessity of forming of motivation for professional self-development of future pedagoges in educational sphere of universities was reasoned.

In the context of modernization of higher education, one of the factors in providing the state competitiveness on the global level is to improve specialists' preparation quality, in particular, to form prospective teachers' motivation to continuous professional education and professional self-development. Self-development of personality of prospective teacher is urgent to the modern educational process. Self-development – is mental or physical man's development which he achieves by own unaided study, exercises. Self-development is carried out by own forces, without the influence or assistance of any external forces. Self-development is considered as person's comprehension of individual qualities and their enrichment through inclusion in appropriate activities, including educational one.

Analysis of contemporary psychological and educational research confirmed that in the scientific psychological and pedagogical literature the term «teacher's self-development» has no clear consistent definition due to different methodological approaches to its consideration.

Keywords: formation; future teachers; organizational and pedagogical conditions; professional self-development; readiness for continuous professional self-development.

Стаття надійшла до редакції 01.09.2016

Прийнято до друку 27.10.2016